

Miksi pelastus- ja paikannusmerkkiä tarvitaan?

LK 16/6-16

ALAKERTA

Martti Soudunsaari
Reijo Tolppi

Suomessa ei ole käytössä yhtenäistä pelastus- ja paikannusmerkkiä, jota voisi käyttää maastoreiteillä. Eräät kunnat, kuten Kittilä ja Sotkamo sekä Pirkanmaan alueen reittipooli ovat suunnitelleet ja toteuttaneet omia pelastus- ja paikannusmerkintöjä. Eri mallit ovat sinänsä toimivia, mutta perustuvat usein reittikoodaukseen, joka vaatii pelastuskarttojen toimittamista ja tietojen päivittämistä pelastuslaitoksille ja hätäkeskuslaitokselle.

ALOITE kansallisesti yhtenäisen pelastus- ja paikannusmerkin kehittämisestä syntyi Lapin Pelastuslaitoksella toukokuussa 2014. Pelastuslaitos sai pyynnön ohjeistaa pelastus- ja paikannusmerkinnät Perämereltä Jääme-

relle vedettävälle moottorikelkkareiteille.

Koska ohjeistusta ei ollut saatavilla, merkinnät jäivät tekemättä. Tämä pyyntö oli yksi monista, joita pelastuslaitoksille ympäri Suomea on tullut vuosien varrella ja joihin ei ole voitu vastata.

Painetta pelastus- ja paikannusmerkkien yhtenäistämiseen on luonut maastoliikenteen vilkastuminen. Kelkkailulla on Lapissa pitkät perinteet ja ripeää vauhtia lisääntyneet mönkijät ovat omalta osaltaan lisänneet maastoliikenneonnettomuuksia, joita on Lapissa tapahtunut viimeisen viiden vuoden aikana lähes 200.

Maastoliikenneonnettomuuksia vielä huomattavasti yleisempiä ovat maastopelastustehtävät, joiden määrä on kasvanut vuoden 2011 tasosta (134 kpl) noin 30 prosenttia (2015 yhteensä 174).

Yhtenäinen pelastus- ja paikannusmerkki helpottaisi ennakoivan turvallisuusviestinnän suunnittelua ja toteuttamis-

ta. Nykytilassa reittien käyttäminen on vaikea ymmärtää maastomerkintöjen sisältöä, varsinkin, jos merkintä muuttuu tai loppuu kokonaan kuntarajan ylittyessä.

Lisäksi turvallisuusviranomaisten välinen viestintä on ollut haastavaa etenkin paikan-

nusten osalta.

Parhaiten tunnettu ohjeistus maastopelastusmerkinnöistä on Kuntaliiton 2006 julkaisema ohje. Sen mukaan merkittävimmille reiteille tulisi rakentaa pelastuspaikannusjärjestelmä, jonka avulla avuntarvitsija voi ilmoittaa tarkan sijaintinsa hätäkeskukselle.

Reitin rakentamisesta vastaa taho vastaa järjestelmän suunnittelusta, rakentamisesta ja ylläpidosta yhteistyössä pelastuslaitoksen ja hätäkeskuksen kanssa. Vielä kymmenen vuoden jälkeenkin Kuntaliiton ohjeistus ei ole johtanut yhtenäisiin merkintöihin.

Parasta aikaa liikenne- ja viestintäministeriössä valmistellaan tieliikennelain uudistusta, jonka yhteydessä pohdintaan on nousut myös yhtenäinen pelastus- ja paikannusmerkki.

LAPIN Pelastuslaitos, Metsähallitus ja Lapin ammattikorkeakoulu tekivät toukokuussa 2016 lii-

kenne- ja viestintäministeriölle esityksen kansalliseksi pelastus- ja paikannusmerkiksi.

Esityksen taustalla on Lapissa vuodesta 2015 lähtien toiminut REILA-hanke (www.reittimerkinnat.fi), johon kuuluu suuri joukko viranomaisia, kuntia, järjestöjä, oppilaitoksia ja yrityksiä.

Lapin malli on varsin samansuuntainen kuin Kuntaliiton ohjeistus.

Suurin ero on se, että lappilaisissa mallissa pyritään välttämään reittien koodausta ja käyttämään sen sijaan koordinaatteja. Näin siitä syystä, että reittikoodaus on kuntakohtaista eikä valtakunnallista, ja usein huomiotta jäävät naapurikunnissa toteutetut ratkaisut vaikka reitti jatkuisi kuntarajojen yli.

Martti Soudunsaari on
pelastusjohtaja ja
Reijo Tolppi on
Lapin ammattikorkeakoulun
vararehtori